

CARL RUDBECK om

om höstens bokflod

Höstens bokflod är över oss. Varje dag fylls tidningars kultursidor med recensioner av nya böcker. Den som orkar läsa alla dessa recensioner av åtminstone för mig mestadels okända författare får lätt intrycket av vi lever i en kulturell guldålder som dagligen ser tillkomsten av ytterligare ett odödligt mästerverk som alla människor med anspråk på bildning omedelbart måste läsa.

Stundom måste jag erkänna att jag undrar. Varför skulle någon svensk romanförfattare just i år ha publicerat något stort mästerverk av yppersta klass när han eller hon aldrig tidigare har gjort det? Om man med yppersta klass menar författare som Gustave

Flaubert eller Marcel Proust så finns det ingen svensk som klarar av en jämförelse; ja om man försöker betrakta det svenska romanlandskapet utifrån vad dessa fransmän har åstadkommit är det svårt att se någon intressant skillnad mellan till exempel Lars Gustafssons försök i genren och den enklaste kiosklitteratur.

I själv verket finns det anledning att hissa varningsflagg för mycket av det recenserande som publiceras. Skälen är flera men sammanlänkande. Den kulturella eliten, om man nu kan säga så, är liten och många av dess medlemmar inte bara känner varandra utan skriver också själva romaner.

Det är alltså farligt att stöta sig med sina medrecensenter för är jag inte snäll mot dem så kommer de inte att vara snälla mot mig.

MEN DENNA LÅNGSAMT krypande korruption är bara en sida av problemet. En annan är att den som har sin huvudsakliga bärgning genom att recensera nyutkommen svensk (eller fransk eller engelsk) skönlitteratur intellektuellt sett snabbt hamnar på det sluttande planet. De aktiva kritikernas standard sjunker hela tiden. Många kritiker kommer från studier i litteraturhistoria där de, får man hoppas, lärt sig att skilja agnarna från vetet. Men de som i sina dagliga gärningar tillämpar den standard som de har lärt sig vid de litteraturhistoriska seminarierna blir inte långlivade. De framstår snart som olidliga beserwissrar och surpupper som alltid kommer dragande med Proust eller Eliot för att tala om hur påver vår egen tid är. Eller så, om de nu vill fortsätta på den inslagna banan, börjar de kompromissa och lägga ribban för över-

svallade beröm allt lägre. Även böcker som har kortare livstid än ett mjölpaket från Arla får positiva recensioner. Tro mig, jag vet – under ett år läste jag i stort sett all svensk nyutkommen skönlitteratur.

IDET LÅNGA LOPPET ÄR DETTA en för den goda litteraturen farlig strategi. Läsare som kanske bara köper fyra fem böcker om året luras till att tro att ganska undermåliga varor hör till det väsentliga. Och läsarna är inte dumma utan reagerar ofta ungefär så här: Är det så här bra litteratur ser ut, två hundra glesa sidor om triviala personliga problem, ja då är det mycket bättre att ägna fritiden åt att titta på fotboll på tv eller till och med på Robinson. Att försöka pracka nya romaner på en intet ont anande läsekrets är inte ett bra sätt att öka intresset för litteratur. Det gör man bäst genom att skicka läsarna till de stora klassikerna; att försöka övertyga åtminstone några läsare att det kan vara värt att slita sig från tv:n och tillbringa några veckor i sällskap med Homeros, Cervantes eller Racine är ett bra sätt att öka intresset för litteratur.

Jag erkänner gärna att vi här har ett problem som kanske inte har någon helt lycklig lösning. Visst måste tidningarna recensera det nya men kanske inte lika långt och utförligt som nu sker. Att bunta ihop ett större antal böcker för att på så sätt avläsa trender är en metod som stundom förespråkas. Men det är svårt, för att inte säga omöjligt, att få en kritiker att läsa ett halvdussin böcker för ett par tusen kronor.

Så vad göra? Man kan bara uppmana läsarna att vara skeptiska och betänka att dagskritikernas intressen inte alls är desamma som de vanliga läsarnas. Inse istället att även under ett långt liv hinner man bara läsa ett litet antal böcker och varför då ägna tiden åt andra än de allra bästa. Och det finns absolut inget som säger att dessa skulle komma ut just i höst och just på svenska.

Carl Rudbeck (carlr@timbro.se) är redaktör för nättidningen Smedjan.com

